

Izland őrhely az imperializmus elleni harcban

Einar Olgeirsson nyilatkozata a Dél-Magyarországnak

Einar Olgeirsson, Izland Szocialista Egységpártjának elnöke — lapunk 1. oldalán ismertetett — szegedi tartózkodása alkalmával nyilatkozatot adott a Dél-Magyarországnak hazájáról és magyarországi tapasztalatairól.

— Izland fontos őrhely az imperializmus elleni harcban, s ebben nagy érdeme van pártunknak — mondotta. — A Szocialista Egységpárt 1938-ban alakult a kommunisták és a szocialdemokrata balszárny egyesüléséből. Az osztályharcban betöltött szerepe elvitathatatlan: az országban a dolgozók egy szakszervezeti szövetségbe tömörültek, s e szövetséget immár tizenhét év óta a párt vezeti. Politikánk széleskörű, s követésre talál a tömegek között.

— A nemzeti függetlenségért folytatott küzdelem végigkíséri Izland történetét: a hatszázéves dán gyarmati uralom után az amerikai elnyomás ellen vette fel népünk a harcot. Az USA 1941-ben meg szállta Izlandot, majd 1945-ben megkísérelte, hogy kilencvenkilenc évre szóló szerződéssel három haditámaszpontot létesítsen területén. Pártunk akkor részt vett a kormányban, s megakadályozta ezt. Most nincs

ugyan szerződés, de az ország tagja lett a NATO-nak, s így az imperializmus közvetlen veszélye fenyegeti. A szocialista egységpárt legfontosabb feladatának tartja vezetni és irányítani azt a harcot, melyet az izlandi nép folytat az újabb gyarmatosítás ellen. Mint az ország politikai életének egyik jelentős tényezője, befolyása számottevő: a parlamentben kilenc képviselője van, az értelmiség is hallgat szavára.

— Törekvéseink támogatásához szükségünk van a más országok munkaspártjaival való együttműködésre. Ezt leginkább a kommunista pártokkal, valamint Dánia és Norvégia szocialista néppártjaival sikerül kialakítani. A szocialista országok testvérpártjaival szintén kitűnő kapcsolatunk, kongresszusaikra meghívunk bennünket, s mi részt is veszünk rajta.

— Az előbbi megállapítás teljes mértékben vonatkozik a Magyar Szocialista Munkáspártra is. Másodszor járok Magyarországon. Első alkalommal, 1950-ben csak néhány napot töltöttem itt, most, szabadságom idején több alkalmam volt megismerkedni az országgal és népeivel. Jártunk Budapesten,

Ajkán, Herenden s három hetet töltöttünk a Balaton partján. Legjobban a történelmi és építészeti emlékek ragadták meg figyelmem, de méginkább a magyar dolgozók egyre javuló élete, amit az MSZMP helyes politikája alapoz meg.

— Nagyon örülök, hogy magyarországi tartózkodásunk idején eljutottunk Szegedre is. Egy nap ugyan rövid idő a város tüzes megismeréséhez, az élmények mégis maradandók. Különösen megkapott a Klauzál tér hangulata, azé a helyé, ahol Kossuth nevezetes beszédét mondta. Kossuthról már régebben is olvastam, Izland népe jó ismeri nevét a múlt század közepe óta, és szívbe zártá, hiszen annyira hasonlatos a mi Jón Sigurdssonunk alakjához.

A friss impressziók összefoglalására Einar Olgeirsson felesége vállalkozott végül, megkapóan lelkes nyilatkozatával:

— Olyan este Szeged, mint egy meseváros. Budapesttől el vagyok ragadtatva, de Reykjavík után nem ott, hanem csak Szegeden tudnék élni.

Fehér Kálmán

SIKLÓS JÁNOS

„Szeged híres város”

Nemzedékről nemzedékre

2 Szeged lakossága szempontjából a legnagyobb változást az 1879-es árvíz jelentette a múlt században. Nagy fejművelő és egészséges lokálpatrióta szellem dajkája volt az utolsó két évtized. Valamelyik akkori újságíró programadó mondata — amelyeket Ferenc József császár szájába adtak — az árvíz utáni két évtized optimista szellemiségét fejezte ki: „Szeged szebb lesz, mint volt”. Az összerogyott város iszapos nyomorúságában az a nemzedék kegyetlenül megküzdött az életért. Vagy hozzáfog — nagy állami támogatással — a város újjáépítéséhez, újra otthont terem, vagy földönfutóvá zúlik.

A szellemes programot adó mondat akkor egyformán érintett mindenkit. Gazdag és szegény parasztot, céh-mestert és céh-legényt, malmost és molnárt, juhtenyésztőt és szűcsöt, adófizetőt és bankost, újságírókat és tanoda-mestert.

Rövid néhány esztendő alatt a romváros helyén valósággá varázslták a tervrajzról és a makettről a körutakat, sugárutakat, parkokat, palotákat, tereket stb. (Az építő nemzedék által ültetett platanok alatt sétálunk ma is a Széchenyi téren.) Az árvíz — ez a szerencsétlen-szerencse — idézte elő, hogy Szeged lett a főváros után Magyarországon az első igazán korszerű város. Városépítészetileg az akkori legkorszerűbb megoldások érvényesültek. A századfordulóra városképileg, építészeti technikában kezdetleges kommunalizációjával — nagy tanyavilága folytán — lélekszámban is mindjárt Budapest után következett. A kialakult modern város szülője (erőteljes táplálója, vagy regényes megalapozója) lett egy egészséges városi büszkeségnek, amely a város szeretetére épült. Hiszen a hajlék nélkül maradtok építették újjá: „fölepítettük — ahogyan megfogalmazták — a mi városunkat”. Ezekután hogynem lett volna büszke a „szegedi embőr” a saját városára, amikor az városabb lett a többinél.

Ez a kép nemcsak tradicionálisan — hanem máig ható erővel — tartozik Szegedhez. Mint ahogyan egy nép,

nemzet ősi szokásaiból évszázadokig nyilván magán visel eredetiséget, ugyanúgy kisebb méretekben, s egészen más relációkban egy város történeti eseménynek is lehet — és van is — gondolati magatartásra, karakterre ható ereje. Különösen az olyan eseménynek, mint amilyen az 1879-es árvíz volt.

Nagy szellemek éltek itt, akik évtizedeken át táplálták is ezt az eredeti, sajátosan alakult egészséges lokálpatriotizmust. Nemcsak táplálták, de védelmezték is káros szellemi áramlatokkal szemben, anélkül, hogy provincialitás őrzői lettek volna. Mindig a haladó eszméáramlatokkal hozták összefüggésbe. A korszerű város ellenképeként itt volt a szerzte-széjjel szóródott tanyavilág, amely futóhomokjával csaknem olyan jellegzetesen egyedi jelenség volt a magyar glóbuszon, mint maga a sugárutas, körutas város. Tömörkény és később Móra a szegedi helyi büszkeségnek első számú ébresztői voltak. Még akkor is elsősorban, ha a tanyavilág volt literatúrájuk igazi birodalma. Itt éltek Szegeden és terjesztették, fejlesztették a haladó műveltséget. A szegedi és környéki valóságot ábrázolták, a „szegedi embőr” volt érdeklődésük, munkájuk középpontjában. Ezt a „szegediséget” sohasem rejtették véka alá. S éppen azért nem lettek provinciálissá soha — klasszikussá váltak — mert az életnek, a magyar valóságnak ezt a darabját hitelesen mutatták fel és tették a magyar irodalomhoz.

Minden lényeges alkotás közbe volt és közbe van a századfordulótól munkáló városszeretnek. Nemzedékből nemzedékbe ivódott át ez az egészséges érzés. Horthyék—Klebsbergék is észrevették ezt. Az egészséges lokálpatriotizmusra építettek, a korszerű város adottságaira, kultúrkoncot dobtak az értelmiség közé, kultúr- és tudománypolitikai manőverezéssel, az emberek hazafias érzékenységének felszításával egy időre eltorzították a szegediek városszeretét. Lezüllesztették a vezető és szellemi fórumok egy kis rétegénél a gögösködő irrendentizmus színvonálára. E vékony réteg azonban nem képviselte a városát szerető eredeti, igazi többséget. Sem a szellemi élet fórumán, sem a városrendezésben. Az európai civilizációról ordító szellemi ürességűség figuráit is ez a korszak tenyészttette ki. De ez a politikai áramlat idegen volt a múlt század végén és e század elején megerősödött, egészséges városszeretettől.

gazdasági és társadalmi osztályellentétek miatt a lokálpatriotizmus tömegereje csökkent, hatóereje megcsappant. A kizsákmányolók és kizsákmányoltak, törvénytörők és jogfosztottak kibékíthetetlen ellentétben már nem nyílt minden ablakban a városszerető virága. A várost fokozódó ellenszennvel figyelte a tőkés gyárában, malmában dolgozó munkás. Késérőséggel nézett a városra a fizikai, szellemi inségmunkás, a munkanélküli és a népkonyhás. Neki már nem mondtak semmit a sugárutak, körutak, az alföldi táj szépsége, a Tisza—Maros füzesefenyvese: lefoglalta a nyomorúság! A tanyai paraszt, meg a városi föld bérlije már nemcsak a felvevő piacot látta a városban, hanem az adószedőt. A fizetéképtelen paraszt a könyörtelen adószedőt.

A kifejlődött munkásmozgalom kezdte tudatosá, felismerhetővé tenni a szociális ellentéteket. Egyre többen látták, hogy itt Szegeden is „két város” van, s e kettő mindörökké szemben áll egymással. Csak úgy lehet egy város, ha a másik eltűnik. Az életet teremtő munka városát nem lehetett száműzni, mert akkor megáll minden. De a munka értékét kisajátító várost meg kell szüntetni: 1919-ben ez nem sikerült Szegeden sem.

Juhász Gyula, a proletármozgalom eszméitől inspirálva egész életét feltette arra — itt Szegeden —, hogy pusztuljon el az a város, amely megnyomorította a dolgozó tömegeket, megrontotta eszméiket, érzéseiket, elrejtette előtőlük a szellemi életet. Juhász nem volt egyedül a szellemi fórumokon, de ő volt itt a legnagyobb. Egy ellenzéki újságíró gárda, a szociáldemokrata baloldal, művelt értelmiségiek, akik haladó eszméket képviseltek, változást akartak. Más-más elképzeléssel, de az igazi város érdekében szóltak, tettek.

A politikai élet fórumán, a szakszervezetekben küzdő kommunisták és szociáldemokraták nem az eltorzított, meghamisított városszeretetre tették kockára személyes szabadságukat, hanem a proletárhatalom győzelméért. A tartalom kérdése — mindenek a mottója. Az egészséges lokálpatriotizmusnak is.

Nagy történelmi sikerek követték egymást. A szegediek lokálpatriotizmusát megbíálták, torzították, elhomályosították az egymásra rakódott évtizedek. De a városszeretettel egészséges vonásai megmaradtak. A kedvező légkör elősegíti kifejlődését és pozitív hatását.

Következik: VÁROSSZERETET MA

Külföldi tudósok látogatása

A József Attila Tudományegyetem meghívására két-napos látogatásra érkezett Szegedre a Budapest augusztus 23-tól 27-ig megrendezett IX. Nemzetközi Lumineszcencia Kongresszus 25 résztvevője: a Szovjet Tudományos Akadémia hivatalos küldöttsége, valamint több más neves szovjet és nyugati tudós.

A vendégek meglátogatták az egyetem kísérleti fizikai intézetében működő Lumineszcencia és Félvezető Akadémiai Kutató Csoportot, ahol dr. Budó Ágoston akadémikus, az intézet vezetője, valamint közvetlen munkatársai, Ketskemény István és Szalay László egyetemi tanárok fogadták őket. A József Attila Tudományegye-

tem vendégei szegedi tartózkodásuk alatt több előadást tartottak és szemináriumon vettek részt, ahol a szegedi kutatócsoport eredményeit vitatták meg.

Több gáztűzhely

A Zománcipari Művek salgótarjáni gyáregységének dolgozói a kongresszusi munkaverseny indulásakor vállalták, hogy idei 47 ezer darabos gáztűzhely-gyártási tervüket 1800-zal megtehetik. Vállalásukat becsülettel teljesítik: az év eleji, naponkénti 130-as átlaggal szemben, naponta 200 modern gáztűzhelyet készítenek.

Ma: tanévnyitás

Az 1966—67-es oktatási évet megnyitó ünnepségeket országsszerte ma, csütörtökön tartják az iskolákban. Alsó- és középfokú oktatási intézményeink nagy része új köntösben várja a diákokat és a pedagógusokat.

Az idén nyári felújításokra, korszerűsítésre több mint 300 millió forintot költöttek.

Az oktatási év kezdetéig elkészült új általános és középiskolai osztálytermek száma meghaladja a 450-et.

Az 1966—67-es oktatási év

újdivaságai közé tartozik, hogy az általános iskolákban befejeződik a reformtanterv bevezetése. Ugyancsak

valamennyi tantárgyat a reformtanterv szerint oktatnak a gimnáziumok első osztályaiban.

Az osztályfőnöki és a testnevelési órákat a gimnáziumok mindegyik évfolyamában szintén új tanterv alapján tartják. Miniszteri rendelkezés intézkedik arról, hogy milyen közismereti tárgyak oktatásánál lép élet-

be új tanterv a szakközépiskolákban, illetve technikumokban.

Az idei tanévben kezdik meg működésüket a mezőgazdasági jellegű továbbképző iskolák.

Azok a fiatalok, akik a továbbképző iskola mindkét évfolyamát eredményesen elvégezték, betanított munkás vizsgára jelentkezhetnek a munkakör szerint illetékes szakmunkásképző iskola igazgatójánál. A továbbképző iskolákban az oktatás elméleti és gyakorlati részből áll, az utóbbin mezőgazdasági tüzemekben vesznek részt a tanulók.

A dolgozók általános és középiskoláiban, a levelező tagozatokon általában a szeptember 5-ét követő napokban, az esti tagozatokon pedig szeptember közepéig kezdődik meg az oktatás.

Egy nap alatt 333 ezer tonna áru

A MÁV-nál kedden új, ki-magasló teljesítmény született: a vasúti dolgozók és a szállítató felek jó együttműködése, valamint a kongresszusi munkaverseny eredményeként

17 448 vagont raktak meg, vagyis 333 ezer tonna árut szállítottak.

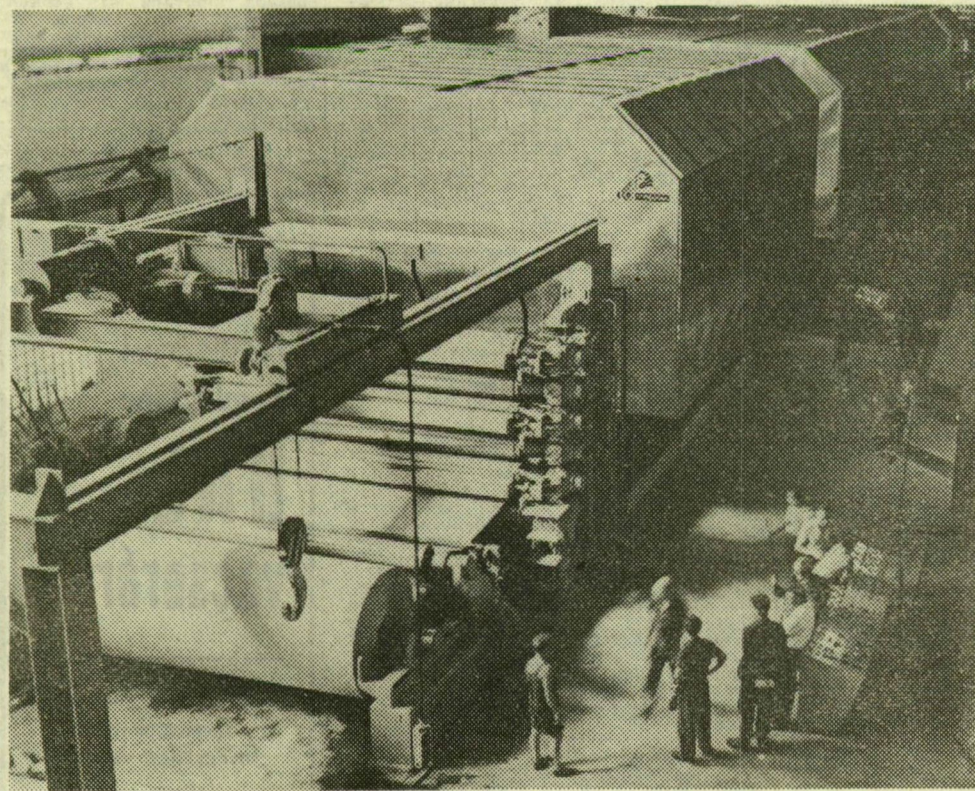
Erre a magyar vasút történetében eddig még nem volt példa. Ez a teljesítmény 25 ezer tonnával haladta meg az 1962. szeptember 25-én elért maximumot.

A MÁV rekordja azért is figyelemre méltó, mert a megindult őszi csúcsforgalom első napjaiban született. Már futnak a hosszú cukorvontatok. Tegnap 316 vagont töltöttek meg cukorrépával, ám ez a napi szám hamarosan eléri az 1300 kocsit.

Mindemellett sikerült a MÁV-nak az építőipar minden igényét kielégíteni.

Az ország legfontosabb építkezéseihez cementtel, kavicsal, kővel, téglával meg- rakott szerelvényeket továbbítottak. Tegnap kavicsal 1318, kővel 1235 tehervagont raktak meg. Exportra 1555 kocsit küldtek áruval.

A kezdeti siker arra mu-

(MTI foto — Mező Sándor felvétele)

Új papírgép

Finnországból vásároltak.

A Papíripari Vállalat csepeli üzemében határidő előtt kezdték meg a próbaüzemlést az új papírgépen, amelyet